

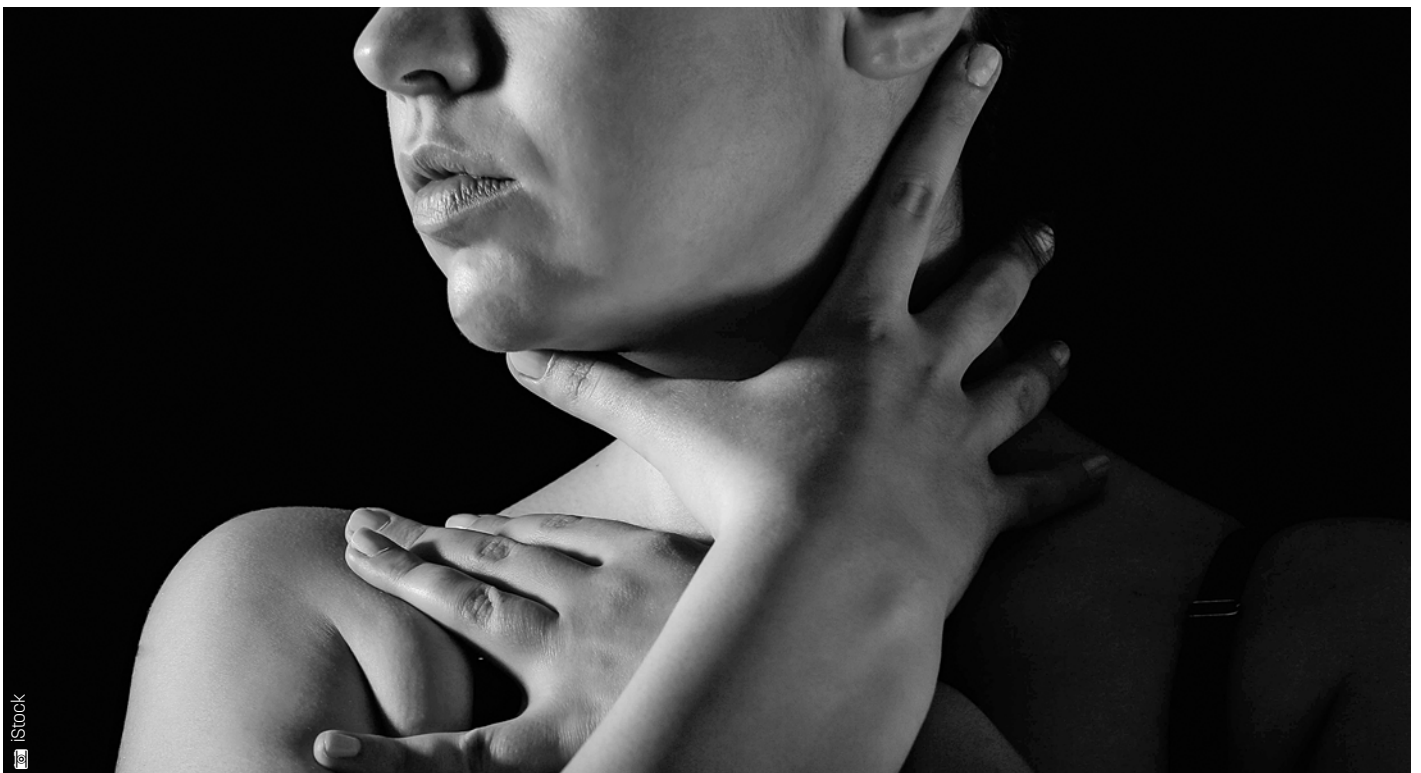
SANNI HEINONEN

Ehkäisevän väkivaltatyön asiantuntija, asiakastyö
Keijun varjo -toiminta, Maria Akatemia

Nuoret tarvitsevat apua seurusteluväkivallan tunnistamiseen

– aikuisen ei tarvitse olla asiantuntija auttaakseen

Seurusteluväkivalta on lähisuhdeväkivallan muoto, joka ilmenee nuorten parisuhteissa. Seurusteluväkivalta on usein molemminpuolista, ja pitkittyessään sillä on taipumus muuttua vakavammaksi. On tärkeää huomioida, että nuorten emotionaaliset ja kognitiiviset taidot ovat vielä kehitysvaiheessa, mikä saattaa vaikeuttaa nuorten kykyä tunnistaa seurustelusuhteessa hyväksyttävää ja rajojen rikkomiseksi luokiteltavaa käyttäytymistä. >

Maria Akatemian Keijun varjo -toiminta tarjoaa tukea 15–28-vuotiaille tytöille ja naisille, jotka kohtaavat haasteita oman vihan, aggression ja väkivallan kysymyksissä. Avun hakemisen yleisin syy liittyy väkivaltaan seurustelusuhteessa. Vuosien varrella tekemiemme havaintojen mukaan väkivallan käyttäminen saattaa myös lisätä itseän kohdistuvaa väkivaltaa, kuten viiltelyä, tai itseän kohdistuvaa henkistä ankaruutta. Väkivallan kierteen katkaiseminen mahdollisimman varhain on äärimmäisen tärkeää.

Väkivallan kokemukset kulkevat usein sukupolvelta toiselle. Mikäli nuori ei ole saanut nuoruudessaan mallia turvallisuudesta parisuhteesta, nuorella saattaa olla suuria vaikeuksia tunnistaa väkivaltaa. Ensi- ja turvakotien liiton tekemään selvitykseen vastanneista 15–29-vuotiaista nuorista 75 % oli kokenut väkivaltaa seurustelusuhteessa. Selvityksen mukaan kaksi kolmesta oli kokenut väkivaltaa myös lapsuudessaan. Toisen kyselytutkimuksen mukaan alle 15-vuotiaana väkivaltaa kokeneilla henkilöillä oli myös aikuisiällä tuntuvasti enemmän väkivaltakokemuksia verrattuna tutkittaviin, jotka eivät olleet kokeneet lapsena väkivaltaa.

Haukkumista ja viestien lukemista – seurusteluväkivallan monet muodot

Seurusteluväkivalta on vaikeasti tutkittava ilmiö, sillä se on usein piilorikollisuutta, joka ei tule viranomaisten tietoon. Nuorten seurusteluväkivalta voi ilmentyä monin eri tavoin. Lähisuhdeväkivallassa väkivallanteot eivät yleensä rajoitu yksittäisiin tapahtumiin, vaan ne usein muodostavat sarjan toistuvia väkivallan ilmenemismuotoja, jotka voivat sisältää erilaisia fyysisiä tai psyykkisiä tekoja.

Kansainvälinen tutkimus seurusteluväkivallasta osoitti, että 14–17-vuotiaista pojista 38 % ja tytöistä 45 % raportoi käyttäneensä itse jonkinlaista henkistä väkivaltaa, tytöistä 10 % ja pojista 6 % kertoi fyysisen väkivallan käytöstä. Pojista 20 % ja tytöistä 4 % ilmoitti käyttäneensä seksuaalista väkivaltaa, kuten painostusta tai fyysistä pakottamista. Suomessa Ensi- ja turvakotien liiton tekemän selvityksen mukaan

väkivalta oli molemmin puolta 28 % tapauksista.

Fyysinen väkivalta on usein väkivallan muodoista helpoiten tunnistettavissa, sillä se rikkoo jokaisen oikeutta fyysiseen koskemattomuuteen. Henkinen seurusteluväkivalta on haastavammin tunnistettavaa ja se voi olla esimerkiksi haukkumista, nimitelyä, pelottelua, itsemurhalla uhkaamista ja eristämistä läheisistä. Nuorten seurustelusuhteissa henkinen väkivalta näyttäytyy usein voimakkaana mustasukkaisuutena ja pyrkimyksenä kontrolloida kumppania.

Iso osa henkisestä väkivallasta tapahtuu nykyään digitaalisesti. Digitaalinen väkivalta voi olla esimerkiksi toisen viestien lukemista, toisen tekemisten tarkkailua sosiaalisessa mediassa tai toisen sosiaalisen median käytön rajoittamista.

Jokaisen ammattilaisen ei tarvitse olla väkivallan ilmiön asiantuntija.

Seurustelusuhteissa tapahtuva seksuaalinen väkivalta voi olla esimerkiksi seksiin painostamista, seksistä kieltäytymisestä suuttumista tai raiskaus. Lisäksi nuoret voivat kohdata seurustelusuhteessaan esimerkiksi taloudellista tai kulttuuriin liittyvää väkivaltaa. Yhteistä kaikille seurusteluväkivallan muodoille on se, että nuorilla on vaikeuksia tunnistaa, minkälainen toiminta seurustelusuhteessa on normaalia esimerkiksi riitatilanteissa ja mikä taas ylittää omat tai toisen rajat.

Vaikutuksina ahdistuneisuutta, pelkoa ja fyysisiä vammoja

Seurusteluväkivalta vaikuttaa aina kaikkien väkivaltaa kohdanneiden hyvinvointiin. Ensi- ja turvakotien liiton selvitykseen vastanneista väkivaltaa kohdanneista nuorista lähes jokainen oli kokenut ahdistuneisuutta, syyllisyyttä sekä pelkoa.

Nuorten väkivallan kokemusten tunnistaminen on tärkeää, sillä väkivallalle altistumisesta voi seurata vakavia ongelmia, kuten fyysisiä vammoja, tunne-elämään ja käyttäytymiseen liittyviä haasteita, seksuaaliterveyteen liittyviä ongelmia, masennusta, ahdistuneisuutta sekä syömis- ja

unihäiriötä. Pitkäaikaisia seurauksia voivat olla esimerkiksi posttraumaattinen stressihäiriö, paniikkihäiriö, päihteiden ongelmakäyttö, itsetuhoisuus tai oma väkivaltainen käyttäytyminen.

Miten tunnistaa seurusteluväkivalta?

Eri ammattilaisten käytännöillä on iso merkitys väkivallan tunnistamisessa ja avun saamisessa. Väkivallan tunnistamiseksi ammattilaisen voi olla hyödyllistä tarkastella omia mielikuvia ja uskomuksia. Mielikuvamme väkivaltaa kohdanneista ihmisistä ovat usein värittyneitä. Väkivalta nuorten ensimmäisissä suhteissa on kuitenkin erittäin yleistä ja väkivaltaa voi käyttää kuka tahansa esimerkiksi sukupuolesta tai sosioekonomisesta asemasta riippumatta. Iso osa Maria Akatemiasta apua hakevista nuorista naisista on ulkoisesti hyvin pärjääviä, eikä heidän avuntarpeensa näy päällepäin.

Sukupuolet liittyvät merkitykset voivat myös johtaa väkivallan ohittamiseen tai sivuuttamiseen. Erityisesti naisten ja tyttöjen käyttämä väkivalta on yhä tabu, josta on vaikeaa puhua. Tyttöjen ja naisten väkivallan tabuluonteisuus lisää heidän kokemaansa häpeää ja vaikeuttaa siten avun hakemista.

Tabut vaikeuttavat auttamistyötä. Ihmisten on haastavaa tunnistaa ja käsitellä julmuutta, kuten välinpitämättömyyttä toisten kärsimystä kohtaan. Vaikka parisuhdeväkivalta ymmärretään nykyään ongelmalliseksi, sen moniulotteinen tarkastelu on edelleen hankalaa. Arvolatautuneet ilmiöt, esimerkiksi väkivalta, herättävät vahvoja tunteita ja vastakkainasetteluja, kuten oikean ja väärän sekä syyllisten ja syyttömien määrittelyä. Tabut voivat synnyttää vihamielisyyttä, vaikenemista ja etäisyyttä, mikä voi estää avoimen keskustelun, kohtaamisen sekä avunannon ja huolenpidon.

Väkivalta-sanaa ei tarvitse pelätä – näin autat nuorta väkivallan kysymyksissä

Avun hakeminen väkivallan kysymyksiin nostattaa usein voimakasta häpeää ja syyllisyyttä riippumatta siitä, onko nuori käyt-

tänyt tai kokenut väkivaltaa. Usein väkivalta-sanan käyttäminen voi olla nuorelle vaikeaa, sillä sana liittyy mielikuvissamme vakavaan fyysiseen väkivaltaan ja lehtiotsikoihin. Väkivalta-sanan käyttämisen sijaan hän saattaa kuvata seurustelusuhteen vuorovaikutusongelmia tai seurustelusuhteen nostattamia vaikeita tunteita.

Nuoren kokemuksen tai teon nimeämisen väkivallaksi on äärimmäisen tärkeää, jotta nuoret oppivat tunnistamaan väkivaltaa. Jos väkivaltaa ei nimetä väkivallaksi, teot saattavat normalisoitua ja nuori voi oppia ajattelemaan väkivaltaisten tekojen olevan osa inhimillistä vuorovaikutusta. Väkivallan nimeäminen myös auttaa nuorta saamaan apua ongelmaansa, sillä monet nuoret kuvaavat, etteivät he ole varmoja, onko heidän ongelmansa riittävän iso avun saamiseen.

Väkivalta sanana voi olla myös ammattilaiselle vaikea. Lähisuhdeväkivalta on Suomessa niin yleistä, että se koskettaa väistämättäkin lähes jokaista suomalaista suoraan tai välillisesti. Väkivallan kohtaaminen työssä voi herättää vaikeita tunteita myös ammattilaisessa. Ammatillinen itse-

tuntemus sekä omien säröjen tutkiminen auttavat ammattilaista kohtaamaan rohkeasti väkivallan kysymyksiä. Itsetuntemus on kiinnostusta omista tunteista, tarpeista, arvoista ja asenteista sekä ajattelu-, toiminta- ja tulkintatapojen tiedostamisesta ja tunnistamista. Kiinnostunut asenne omaan ihmisytyteen auttaa myös oman keskeneräisyyden ja epävarmuuden sävyttämien tunteiden hyväksymisessä. Ammatillisessa itsetuntemuksessa korostuu oman ammatin herättämien tunteiden tunnistaminen ja tutkiminen.

Erityisesti naisten ja tyttöjen käyttämä väkivalta on yhä tabu, josta on vaikeaa puhua.

Ensimmäisissä seurustelusuhteissa olevien nuorten kanssa olisi hyvä keskustella siitä, onko seurustelusuhteessa turvallinen olo, miten seurustelusuhteessa riidelään tai miten he itse käyttäytyvät vihaisena. Erilaisista vaikeista tunteista, kuten mustasukkaisuudesta, häpeästä ja vihasta

puhuminen sekä itsen rauhoittamisen keinojen opettelu auttavat ehkäisemään väkivaltaa.

Monet nuoret itse toivovat, että väkivalta kysyttäisiin heiltä suoraan eikä heidän kokemuksiaan ohitettaisi. Väkivalta-sanan käyttämistä ei tarvitse pelätä, vaan nuorelta voi kysyä suoraan: Oletko kokenut väkivaltaa seurustelusuhteessasi? Minkälaista? Miten usein? Oletko käyttänyt väkivaltaa seurustelusuhteessasi?

Jokaisen ammattilaisen ei tarvitse olla väkivallan ilmiön asiantuntija. Usein nuoren huolen äärelle pysähtyminen, kuuleminen sekä väkivallasta suoraan kysyminen riittää siihen, että nuoren häpeä hävneee ja hän kokee tulevansa nähdyksi. Nuoria heidän arkiympäristössään kohtaavat ammattilaiset ovat avainasemassa auttamassa nuoria tunnistamaan seurustelusuhteen turvallisia rajoja sekä ohjaamassa ja rohkaisemassa nuoria tarvittaessa kohti väkivaltatyön palveluja. Väkivalta ei lopu, elleivät sekä väkivaltaa käyttäneet että kokeneet nuoret saa apua. ■

› *Lähdeluettelon voi pyytää toimituksesta.*